

MELDURIN

Rákel Helmsdal

Fødd 25. september í 1966

Rákel hevur skrivað barna- og ungdóms-skaldsøgur, stuttsøgur til vaksin, sjónleikir og annað. Skrivar saman við Áslaug Jónsdóttir og Kalle Güettler bøkurnar um skrímslini.

Í 2011 setti á stovn marionettleikhúsið Karavella Marionett-Teatur, sum er eitt ein-kvinnu marionettleikhús, sum ferðast um alt landið.

Hevur síðani 1996 havt høvundaverksmiðjur.

Arbeiddi leingi sum grafikari hjá Jarðfeingi. Tekur sær av sniðgeving av egnum plakatum og øðrum lýsingartilfarið.

Stendur saman við Hedvig Westerlund-Kapnas fyri ungdóms-mentanarstevnunum Ung í Føroyum. Hevur verið verkætlanar-leiðari hjá Savnsfagnaðinum og framleiðslustjóri fyri leikinum Álvaleikur hjá Havnar Sjónleikarfelag.

Arbeiðir sum nú fulltíðar listafólk við at skriva og sum leikhússtjóri á Karavella Marionett-Teatri. Undirvísir í kreativari skrivning á Listaskúla Føroya, umframt annað freelance arbeiði.

ein skrivar, sigur hon. Man hevur ikki skrivað bókina til sín sjálvs, og tá man ikki fær nakrar reaktiónir aftur, veit man ikki, um nakar hevur skilt hana ella fingið nakað burtúr henni, og har verður ongin kommunika-tión. List snýr seg um komm-unikatión, hon kann ikki vera einvegis, sigur hon.

Marionettdukkurnar lata upp samskipti

Hetta einvegis samskipti upplivir Rákel ikki í leik-

húsinum, tí har fær hon ta reaktiónina, sum listarligt samskipti krevur, alt fyri eitt. Trupulleikin er bert, at tá ein ger dukkuleik, mugu søgur-nar verða einfaldar, tí sum Rákel greiðir frá, so kann man ikki gera skaldsøgur á dukkupallinum. Og hon vil gera bæði stuttar og langar søgur.

Rákel hevur tó upplivað, at marionettleikur hevur eina serstaka megí – sum teknifilmur t. d. eisini hevur – og at sjálvst vaksin og gomul

fólk, sum hyggja at leikinum reagera sterkt uppá dukkur-nar.

– Tá vit síggja filmar ella sjónleikir við vanligum menniskjansligum leikarum, verja vit kenslur okkara, so vit ikki verða ov hart rakt av avleiðandi sterkum kenslum. Tá vit síggja dukkuleik ella teknifilm, so fara øll hesi filtrini burtur, og kenslurnar koma beint inn. Tú sært vaksin fólk tútbrøla, tá tey síggja teknifilm, fólk sum ikki høvdu latið eitt tár fella,

um tað var ein vanligur film-ur. Tað er tað sama við mario-nettum, og tað er ræðuliga kul, greiðir hon frá.

Íblástur til dagliga list

Har eru ongar avmarkingar, tá Rákel Helmsdal skapar. Tí, sigur hon, hugskot eru kombinatióinir. Hon setur saman ymisk ting, sum hon sær og hoyrir, og setur tað saman við onkrum øðrum.

– Sært tú bara eina kannu, so er onki hugskot, sigur hon og lyftur reyðu

mjólkakannuna á borðinum upp. Men sært tú eina kannu, og ímyndar tær eina gamla konu, sum skonkir sjúka manninum mjólk, so hevur tú beinanvegin eina søgu, sigur hon, og letst at skeinkja. Hugskot eru alla staðni, sigur hon, og øll ting eru full av møguleikum.

Tá hon finnur fram hugskot, lurtar hon ofta eftir samrøðum ella eygleiðir um-hvørvi, hon er í. Tað ber væl til at finna íblástur á ferðum í útlandunum, men til ber eisini til at hyggja gjøgnum vindeygad. Meginparturin av íblásturin, sum Rákel finnur, finnur hon ikki við vilja. Tað er ein fimleikur, greiðir hon frá. Tað er »uppáfinni-vøddin«, sum er í gongd alla tíðina: Tað er ein venjing í at síggja møguleikar.

Skúlaverkið hevur ein trupulleika

Einaferð var Rákel dómari í eini skrivikapping her heima og varð tá skelkað av vánaliga tilfarinum, sum kom inn, sigur hon. Stutt eftir var hon í Álandi og fekk upplýsingar um skrivi-kappingar fyri 9. flokkarnar, sum tey hava havt í nógv ár. Tekstirnir, sum komu inn har, vóru knasandi góðir. Næmingarnir hjá okkum áttu at dugað minst líka væl at skriva, sum næmingar í út-londum gera, sigur hon. Tað er ein spurningur um vana. Tí hevur hon fingið í lag samstarv við Nám til slíka kapping í Føroyum í ár – annað árið á rað. Undirtøkan síðsta ár var ikki serliga góð, sigur hon, og tann ábyrgdin liggur helst partvís á lærar-unum. Flokslærarar eggja ofta ikki næmingunum at taka lut, og eru ikki við upp á tað.

Hennara egnu uppliving-ar av at skriva í skúlanum vóru ikki góðar. Reaktión-irnar vóru generelt bara upp á formin – stavseting og teknseting – heldur enn innihaldið, og tí var tað av-markað og avmarkandi upp á allar mátar.

Okkara skúlaverk sum heild hevur ein trupulleika, tað er ov stirvið. Tað hevur ivaleyst okkurt við læraraút-búgvingina og vanahugsan at gera, heldur Rákel. Nógv kundi verði gjørt at bóta

um trupulleikan, og tað er av týðningi, at okkurt verður gjørt, tí bygnaðurin av fólkaskúlanum ávirkar bygnaðin av samfelagnum. Tað er í fólkaskúlanum, at vit mynda framtíðar sam-felagsborgarar, og soleiðis sum vit mynda tey har, verða tey verandi. Fólkaskúlin er merktur av vænt-andi kreativiteti, og tiskil er samfelagið tað eisini. Kreativitetur, sigur Rákel, merkir ikki bert fingramál-ing ein tíma um vikuna, kreativitetur eigur at vera ein virdur partur av øllum lærugreinunum.

Hava børn viðgongd í tí tey gera, so fáa tey eisini virðing fyri økinum og lærug-reinini. Tá børn ikki fáa viðgongd, tá tey eru skap-andi og hugsandi, so missa vit kreativa potentiali í samfelagnum, tí tey útvikla ongantið evnini til fulnar. Vit missa tey, tí tey uppliva ikki, at tá tey finna upp á okk-urt nýtt, so hevur tað virði, heldur hon.

– Onkur má siga, at hetta er kul, at tú finnur upp á hatta. Tað hevur virðið at hugsa nýggj ting. Tað er týðningarmikið at fáa at vita, at tað sum tú gert hevur týðning og áhuga. Vit hava øll so stórt potentiali og ser-lig evni, og tað er forbannað synd, um vit bara brúka ein avmarkaðan part hesum. Tú skalt ikki avmarka tankarnir hjá fólki, sigur hon.

– Tað er sum karum-mulógin, fennir hon. Tað er veruliga onki mark fyri, hvat tú kanst, so longi tú ikki gert øðrum ónaðir.

Hon heldur, at til ber til at broyta akkurát tann partin av trupulleikanum við betur at rúma skapandi lærug-reinunum í skúlunum. Tey kunnu millum annað loyva listafólki inn at undirvísa, tí føroysk listafólk eru hamr-andi góð til sítt fák, sigur hon.

– Loyvið teimum inn at undirvísa, og tú fært nøkur heilt onnur børn í hinum endanum. Tað er ikki neyð-ugt at seta tey í fast starv, tí tey vilja ikki fast starv. Tað er ongin grund til, at lærararnir kenna seg hóttar, sum tað tykir at teir ofta gera, sigur hon at enda.